

Kuntouttava opetus osana oppivelvollisille suunnattua koulutusjärjestelmää

Oppivelvollisuuswebinaari
24.9.2025
Anna-Kaisa Peruskivi

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
Pohjoisen puolesta – maailmaa varten

Lyhyesti minusta

- **Kasvatustieteen maisteri** (Joensuun yliopisto)
- Erilliset erityisopettajan opinnot
- Opinto-ohjaajana vuodesta 2004, erityisopettajana vuodesta 2010
- Työkokemusta mm. sairaalakoulusta
- **Väitöskirjatutkija** Lapin yliopistossa 1.1.2025 alkaen
- Erityinen kiinnostuksen kohde: **psykykkisesti oireilevien nuorten tukeminen koulussa**

Väitöskirjan tutkimuskysymys

Kenelle, miten ja miksi kuntouttavaa opetusta tulisi kehittää osaksi Suomen oppivelvollisille suunnattua koulutusjärjestelmää?

Tutkimuksen taustaa

Nykyjärjestelmässä ei kyetä riittävällä tavalla ottamaan huomioon opiskelijoita, joiden kohdalla tutkinnon suorittaminen ei ole ainakaan väliaikaisesti realistisesti mahdollista esimerkiksi psyykkisen toimintakyvyn vuoksi.

Kuntaliiton ja ammatillisen koulutuksen Areena-verkoston ministeriöille lähettämä aloite (22.4.2024)

Tutkimuksen taustaa

Arvioinnin mukaan koulutuspaikkoja, -vaihtoehtoja tai erilaisia palveluita ei ole riittävästi vastaamaan nuorten erilaisiin tarpeisiin. Asuinkuntien ohjaukseen tulevien nuorten tilanteet ovat yleensä erityisen haastavia, mikä vaatii ohjaukselta aikaa ja yksilöllisten ratkaisujen löytämistä.

Opinto-ohjauksen uusia muotoja koskevan arvioinnin loppuraportti (2024)

Tutkimuksen taustaa

Samoin opetus- ja ohjaushenkilöstö on tämän selvityksen yhteydessä tuonut esille, että koulutuksessa on henkilöitä, jotka eivät pysty suoriutumaan opinnoistaan erilaisista syistä johtuen. Tuleekin pohtia, miten TUVA-koulutusta voidaan vielä jatkokehittää, jotta jokaiselle opiskelijalle voitaisiin tarjota heidän tarvitsemansa tuki.

Selvitys tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) toimivuudesta (2024)

Tutkimuksen taustaa

Mikäli koulupudokkuutta halutaan edelleen vähentää, tarvitaan nykyistä laajempaa osaamista koulutusjärjestelmässä tunnistaa ja tukea niitä nuoria, jotka ovat vaarassa pudota. -- Jotta yhä useampi nuori voisi suorittaa toisen asteen tutkinnon ja rakentaa omanlaistaan tulevaisuutta, koulutuksen on mukauduttava nykyistä paremmin erilaisten oppijoiden tarpeisiin.

Selvitys koulupudokkuudesta toisen asteen koulutuksessa
(2025)

Tutkimuskokonaisuus

Kolme laadullista osatutkimusta muodostavat hermeneuttisen ja emansipatorisen kokonaisuuden:

Osatutkimus 1:

- **Ammattilaiset**
- **Kysely**

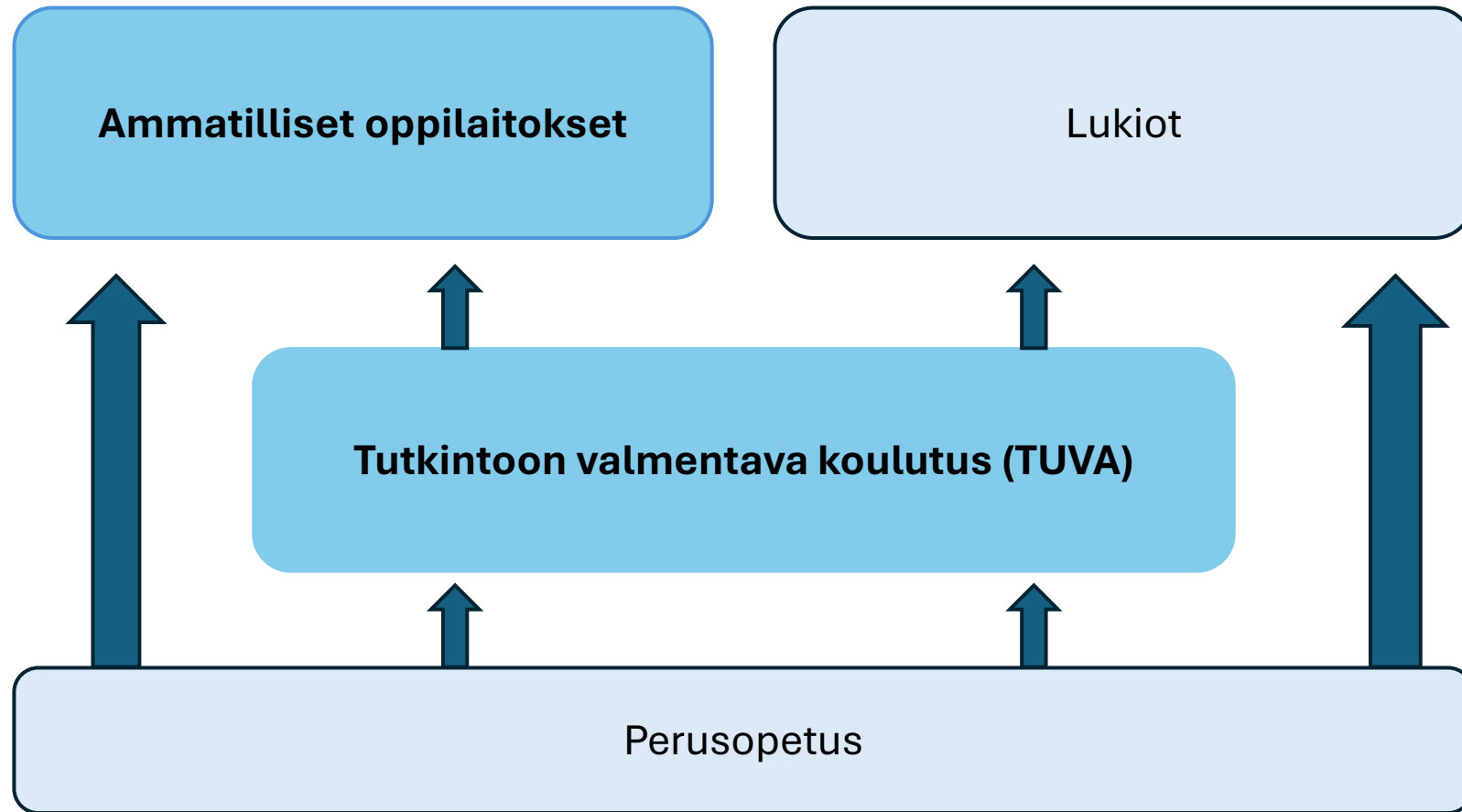
Osatutkimus 2:

- **Ammattilaiset**
- **Fokusryhmät**

Osatutkimus 3:

- **Nuoret**
- **Haastattelut / kirjoitelmat**

Tutkimuksen raja

Psyykkisesti oireilevien opiskelijoiden tukeminen koulujärjestelmässä

Perusaste

- Yli 20 sairaalakoulua

Toisen asteen koulutus

- **Ei vastaavaa rakennetta**
- 146 ammatillista oppilaitosta, joista 6 erityisammattioppilaitoksia
- Noin 40 % valitsee yhteishaussa ammatillisen koulutuksen
- Oppivelvollisuuden laajentuminen on tuonut esiin uudenlaisia haasteita ja tarpeita kehittää tuen rakenteita

Tutkimuksen kokonaisuus

Osatutkimus 1: Nykytilanteen kartoitus

- **Sähköinen kysely:**
22 ammatillista oppilaitosta, 3
erityisammattioppilaitosta,
8 hyvinvointialuetta
- **Koko maan kattavuus**, pois lukien Etelä-Karjala ja
Ahvenanmaa
- **Vastaajina:** opetuksen, ohjauksen ja opiskeluhuollon
ammattilaiset
- **Tavoite:** kuvata psyykkisesti oireilevien opiskelijoiden
tukemisen nykytilannetta ja kuntouttavan opetuksen
kehittämistarpeita

Tutkimuksen kokonaisuus

Osatutkimus 2: Ratkaisujen rakentaminen yhdessä ammattilaisten kanssa

- **Fokusryhmähaastattelut** ammatillisessa koulutuksessa työskenteleville
- **8 ryhmää, yhteensä 41 osallistujaa**
- **Toteutus:** elo–syyskuu 2025
- **Tarkastelussa:** kuntouttavan opetuksen sisällöt, toteutustavat ja mahdollisuudet
- **Tavoite:** vastata kyselyaineistossa nousseisiin haasteisiin ja rakentaa kehittämistyötä yhdessä

Tutkimuksen kokonaisuus

Osatutkimus 3: Nuorten oma ääni esiin

- **Haastattelut ja kirjoitelmat** psyykkisesti oireilevilta nuorilta
- 15–25 iältään 16–20-vuotiasta nuorta
- **Tutkittavien rekrytointi** alkanut, tutkimuslupa myönnetty nyt 10 hyvinvointialueelta (rekrytointivinkkejä ja yhteistyötarjouksia otetaan vastaan)
- **Tarkastelussa:** nuorten tulevaisuuden haaveet ja koulutuksen, kuntoutumisen sekä saadun tuen merkitys
- **Tavoite:** vahvistaa nuorten näkökulmaa koulutusjärjestelmän kehittämisessä

Osatutkimus 1

- Kysely Webropol-alustalla 1.3.2025–16.5.2025
- Yhteensä 414 vastaajaa: Opettajia, erityisopettajia, opinto-ohjaajia, opiskeluhuoltoa, koulutuspäälliköitä, ohjaajia ja muita ammattilaisia
- Kuntouttavan opetuksen kehittämistä piti tärkeänä 97 % vastaajista, 61 % piti sitä erittäin tärkeänä

Paluu tutkimuskysymyksen äärelle

Kenelle?

Kuntouttavaa opetusta tarvitaan erityisesti nuorille:

- joiden psyykkinen oireilu estää osallistumisen tavalliseen opetukseen
- jotka eivät kykene etenemään tutkintotavoitteisesti
- joille TUVA-koulutuskin on liian vaativa ilman vahvempaa tukea

Paluu tutkimuskysymyksen äärelle

Miten?

Kuntouttava opetus voisi tarkoittaa esimerkiksi:

- mahdollisuutta opiskella yksilöllisesti ja omaan tahtiin
- pienryhmäopetusta ja pitkäjänteistä psykososiaalista tukea
- joustavaa, tutkintoon tähtäämätöntä siirtymävaihetta
- tiivistä yhteistyötä koulun, opiskeluhuollon ja sote-palveluiden välillä

Tähän kysymykseen vastaan tarkemmin toisessa osatutkimuksessa.

Paluu tutkimuskysymyksen äärelle

Miksi?

- 97 % vastaajista pitää kuntouttavaa opetusta tärkeänä
- nykyiset tukimuodot koetaan riittämättömiksi erityisesti psyykkisesti oireilevien nuorten kannalta
- riski syrjäytymisestä kasvaa, jos nuoria ei pystytä tukemaan ajoissa

Teoreettinen viitekehys

Amartya Senin toimintamahdollisuuksien teoria

- Pelkkä muodollinen pääsy koulutukseen ei riitä – **todelliset osallistumismahdollisuudet ratkaisevat**
- Tuen on poistettava esteitä ja **mahdollistettava todellinen osallisuus**
- Kuntouttava opetus lisää nuoren **kykyä toimia itselleen merkityksellisellä tavalla**

Teoreettinen viitekehys

Nancy Fraserin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden teoria tehdyin lisäyksiin

- **Jakaminen (redistribution):** tuki on sitä tarvitsevien saatavilla ja tuen tarjoamiseksi on olemassa riittävät resurssit
- **Tunnustaminen (recognition):** psyykkisesti oireilevien nuorten tuen tarpeet tunnistetaan
- **Edustus (representation):** nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa koulutuspolkuunsa ja saatuun tukeen
- **Affektiivinen ja kontributiivinen oikeudenmukaisuus:** tarjotaan mahdollisuuksia merkitykselliseen tekemiseen välittävässä ympäristössä

Mitä kuntouttava opetus tarvitsee toteutuakseen?

Resursointi ja rakenne

Pienet ryhmät, riittävä henkilökunta, aikaa kohtaamiselle

→ Kuntouttava opetus ei voi toteutua ilman resurssien uudelleen suuntaamista ja rakenteiden kehittämistä

Valtakunnallinen ohjaus ja tuki

Mallien levittäminen, pilotit, koulutuksen järjestäjien tukeminen kehittämistyössä

→ Ei voi jäädä yksittäisten oppilaitosten tai hankkeiden varaan.

Lainsäädännön ja järjestelmän kehittäminen

Tunnistetaan kuntouttava opetus osana oppivelvollisuutta

→ Luodaan vaihtoehto nuorille, joille nykyiset polut ovat liian vaativia.

Kiitos

Yhteydessä saa olla matalalla kynnyksellä:

Anna-Kaisa Peruskivi
aperuski@ulapland.fi

040 258 6396

www.linkedin.com/in/anna-kaisa-peruskivi